

آینده‌پژوهی توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان با روش تحلیل ساختاری

چکیده

هدف این تحقیق، آینده‌پژوهی توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان با روش تحلیل ساختاری بود. پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی بود که به صورت کیفی انجام شد. نمونه‌گیری بر اساس پندل تخصصی و هدفمند بود و با ۱۹ نفر از خبرگان فوتبال حرفه‌ای بانوان مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته تا اشیاع نظری انجام شد. ابزار تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته و ماتریس تأثیرات متقاطع بود. روایی پرسشنامه توسط ۱۰ نفر از اساتید مدیریت ورزشی و پایایی آن، با کدگذاری مجدد داده‌ها توسط دو کدگذار به‌غیر از گروه تحقیق و بازنگری و سنجش کدهای احصا شده توسط پنج نفر از مشارکت‌کنندگان تأیید شد برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار میک مک استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که ۴۹ شاخص در قالب ۱۴ مؤلفه بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذار است و براساس یافته‌های تحلیل اثرات متقابل، مؤلفه‌های حمایت مالی، عوامل ساختاری، عدالت محوری، منابع انسانی متخصص و فنی-ورزشی، پیشران‌های کلیدی توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان هستند. حمایت‌های خانواده‌ها، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در فوتبال حرفه‌ای بانوان، مشارکت بانوان در تصمیم‌گیری‌ها، پرهیز از تبعیض جنسیتی در سیاست‌گذاری‌های فوتبال، ایجاد بستر بروز استعدادها و توانمندسازی منابع انسانی فنی و تخصصی می‌تواند توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان را ممکن خواهد کرد.

کلمات کلیدی: آینده‌پژوهی، فدراسیون فوتبال، فوتبال بانوان

فصلنامه علمی-پژوهشی
مجله دانش‌پژوهی
از انتشارات

مقدمه

ورزش فوتبال در بیشتر کشورها مخاطبان بی شماری را به خود اختصاص داده است. در ایران نیز فوتبال در مقایسه با دیگر ورزش‌ها جایگاه ویژه‌ای دارد و دل مشغولی جوانان و نوجوانان شده است (عمادی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۵۷) و حتی سرگرمی بسیاری از مردم آن است و پیشرفت یا عدم پیشرفت در آن با غرور ملی و زندگی آحاد مردم ارتباط دارد (ضیاسطبخ و همکاران، ۱۴۰۰: ۳۸). از این رو می‌توان اذعان کرد که توسعه فوتبال، تاثیر عمیقی در جامعه به جا می‌گذارد (عمادی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۵۷). تمرکز و توجه فیفا و کنفدراسیون فوتبال آسیا نسبت به توسعه همه جانبه فوتبال بیانگر اثرگذاری فوتبال است و اکثر کشورها از مدت‌ها پیش سعی کرده‌اند که به توسعه فوتبال حرفه‌ای بپردازند (گوهری و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۹۱) و به پیشرفت‌های چشمگیری دست یافته‌اند. علاوه بر این در سال‌های اخیر، فوتبال حرفه‌ای بانوان در بسیاری از کشورها در مسیر توسعه قرار گرفته است و روند رو به رشدی را طی کرده است.

توسعه فوتبال بانوان یکی از مسائلی است که در سطح جهان مطرح شده و فصل جدیدی را در جامعه شناسی به خود اختصاص داده است (دوستی و همکاران، ۱۳۹۷). در عصر حاضر، بررسی جایگاه بانوان در رشته فوتبال به یکی از پژوهش‌های مهم تبدیل شده است. گرچه در گذشته به توانایی بانوان در رشته ورزش فوتبال توجه چندانی نمی‌شد، اما امروزه حضور بانوان در ورزش فوتبال توجه، همگان را به خود معطوف نموده است (روحانی و همکاران، ۱۳۹۸). بدون تردید، حمایت و ترویج فوتبال بانوان در سطح اجتماعات ملی و محلی، فرصتی برای توسعه این ورزش و پیشرفت بانوان فوتبالیست فراهم می‌کند (باقری و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۴۳).

یوفا و فیفا با اجرای پروژه‌های مختلف، اقدامات چشمگیری را برای توسعه فوتبال بانوان انجام داده‌اند (فیفا، ۲۰۱۵). همچنین شواهد موجود نشان می‌دهد که رشد و توسعه فوتبال زنان در اروپا همچنان پایدار است. تحقیقات انجام شده توسط یوفا در سال ۲۰۱۶، حاکی از آن است که آمار بانوان فوتبالیست سازمان یافته بیش از یک میلیون و دویست و هفتاد هزار نفر است. یوفا با فدراسیون‌های ملی همکاری قابل ملاحظه‌ای برای توسعه فوتبال بانوان دارد و همچنین توصیه می‌کند که تمام کشورها، لیگ داخلی فوتبال بانوان داشته باشند و برای این کار، کمک‌های مالی زیادی به آن‌ها می‌کند. در همین راستا با انتخاب بانوان فوتبالیست مشهور در نقش سفیر برای رشد و پیشرفت ورزش بانوان کمک می‌کند. یوفا توسعه فوتبال بانوان را به عنوان یکی از فعالیت‌های اولویت‌دار خود مطرح کرده و به طور مداوم ترویج و توسعه آن می‌پردازد. برای اولین بار هشت کشور اروپایی در مرحله نهایی جام جهانی فوتبال بانوان حضور دارند که این یک نشانه مثبت و نشان دهنده پیشرفت فوتبال زنان در اروپا است (خالدی‌فر و همکاران، ۱۳۹۷). علیرغم رشد روزافزون فوتبال بانوان در دنیا و پیشرفت و توسعه آن، فوتبال بانوان ایران در

میادین بین المللی، موفق به کسب افتخارات چشمگیری نشده است. بنابراین ضرورت توجه به فرایند رشد و توسعه فوتبال بانوان از نکات مهم و بدیهی در عرصه مدیریت فوتبال ایران است (خالدی فر، ۱۳۹۷، لبل^۱ و همکاران، ۲۰۲۱).

با وجود کارکردها و محبوبیت فوتبال بانوان، این رشته به عنوان ورزشی نسبتاً جدید و جوان، همچنان با برخی مشکلات توسعه‌ای مواجه است (وریدنبرگ و گیروکس^۲، ۲۰۱۸) و با توجه به اهمیتی که کنفدراسیون فوتبال آسیا و فیفا برای توسعه فوتبال بانوان قائل هستند و بسیاری از کشورها سعی دارند تا فوتبال حرفه‌ای بانوان را در کشور خود توسعه دهند، نمی‌توان نسبت به فوتبال حرفه‌ای بانوان بی‌توجه بود.

از سوی دیگر، سرعت روز افزون تغییرات در دنیای نامطمئن کنونی، منجر به پیدایش عصری به نام عدم قطعیت شده و محیطی سرشار از فرصت و تهدید را پیش روی سیستم‌های پیچیده کنونی قرار داده است (زاللی و پورسهراب، ۱۳۹۶: ۱۸۹). مدیریت عدم قطعیت‌ها می‌تواند کارایی منابع را بهبود بخشد و تحول پایدار را ارائه دهد (هودگت و سیراج^۳، ۲۰۱۹: ۶۸۴). از آنجا که سیاست‌گذاری‌های مناسب و مؤثر در وهله نخست در گرو تأمین داده‌های صحیح و دقیق برای فرایند تصویرسازی مناسب از وضعیت مطلوب در آینده است، ارزیابی فعالیت آینده‌نگاری از نظر صحت، موفقیت و کارآمدی به موضوع مهمی در این حوزه علمی تبدیل شده است، به گونه‌ای که در حال حاضر بخش عمده‌ای از آثار علمی موجود آینده‌نگاری به شناسایی و ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت آن اختصاص یافته است (مارتین^۴، ۲۰۱۱: ۱۴۶۳). آینده پژوهی برای مطالعه آینده و تحقق اهداف کلیدی خود، در پی آن است که انتظارات ما را از آینده، شناسایی کرده و کمک کند که تمامی توان و ظرفیت عوامل شکل دهنده آینده در راستای تحقق مطلوب‌ترین آینده ممکن، جهت دهی گردند (وانگ^۵ و همکاران، ۲۰۱۸: ۱۲). آینده‌نگاری به دنبال این است که با روش‌های علمی، مشکلاتی که ممکن است در آینده به وجود بیاید را پیش بینی نماید (شهوولی کوه‌شوری و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۲۳). در حال حاضر اهمیت و ضرورت آینده‌نگاری در بسیاری از کشورها به خوبی درک شده و به عنوان اقدام زیربنایی برای ساخت آینده مطلوب لحاظ می‌شود. در جمهوری اسلامی ایران نیز اهمیت آینده‌نگاری از سوی مجامع علمی و مراکز سیاست‌گذاری کشور به درستی درک شده و در این راستا گام‌های مؤثری برداشته شده است و تاکنون نیز با بهره‌گیری از این شیوه علمی، وضعیت‌های مطلوب در بخش‌های گوناگون علمی، اقتصادی، صنعتی، بهداشتی و ترسیم شده است (طالبیان و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۵).

۱- Lebel

۲- Vredenburg & Giroux

۳- Hodgett & Siraj

۴- Martin

۵- Wang

علیرغم این‌ها، فوتبال بانوان به نسبت فوتبال مردان با چالش‌ها و مشکلاتی مواجه است. حتی در جوامع پیشرفته نیز درک ارزش فوتبال زنان در مقایسه با مردان نسبتاً کم است (فیفا، ۲۰۱۵). هاویک^۱ و همکاران (۲۰۱۵). شهرت کمتر ستاره‌های فوتبال بانوان، عدم پوشش رسانه‌ای و فقدان توفیق در جذب حامی را از مشکلات اساسی فوتبال بانوان می‌دانند. خالدی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود به تعداد محدود حامی فوتبال به‌عنوان موثرترین چالش اقتصادی، نداشتن برنامه جامع به‌عنوان مهمترین مانع مدیریتی و توجه کمتر رسانه‌ها به مریدان زن نسبت به مریدان مرد را موثرترین مانع فرهنگی اجتماعی اشاره کردند. افتخاری و همکاران (۱۳۹۷) عامل اماکن و تسهیلات ورزشی را به‌عنوان مهمترین عامل مدیریتی توسعه فوتبال بانوان مطرح کردند و شفيعی حق شناس و همکاران (۱۳۹۵) به موانع ظرفیتی، سکونتی، آموزشی، خدماتی، زیرساختی، رفتاری، روانشناختی و جمعیت شناختی در گرایش بانوان به مشارکت در فوتبال اشاره کردند. ضمن این‌که بر اساس یافته‌ها، ابعاد علاقه و لذت، اجتماعی، عملکردی، فرهنگ فوتبال، بهداشت و سلامت روانی، کسب مهارت ورزشی، کسب آمادگی بدنی و بهداشت و سلامت بدنی به ترتیب با ضرایب در انگیزش زنان جهت مشارکت در فوتبال نقش دارند. افتخاری و همکاران (۱۳۹۳) در بررسی موانع توسعه فوتبال قهرمانی بانوان دریافتند که از بین عوامل سطح کلان مانع فرهنگی، از بین عوامل سطح میانی، مانع سازماندهی سیاست‌های ورزشی و از بین عوامل سطح خرد، نگرش ضعیف به انجام فعالیت‌های ورزشی هستند. راسخ و همکاران (۱۳۹۴) نیز در تدوین برنامه راهبردی ورزش قهرمانی بانوان نشان دادند ورزش قهرمانی بانوان باید از راهبردهای تدافعی استفاده کند. همچنین نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد، اختصاص محدود منابع از بودجه عمومی به ورزش بانوان، کمبود فضا، امکانات و تجهیزات ورزشی، محدودیت در میزبانی رقابت‌های بین‌المللی و وجود برخی محدودیت‌های فرهنگی از جمله ضعف‌ها و تهدیدهای توسعه ورزش قهرمانی بانوان است.

در خارج از کشور نیز تحقیقاتی در زمینه فوتبال بانوان انجام شده است. در ادامه به اختصار به یافته‌های برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. اوکلم کرایگر^۲ و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیقی اشاره کردند که فوتبال زنان موقعیت پیچیده‌ای دارد و با فرصت‌ها و چالش‌هایی مواجه است. زنان فوتبالیست هنوز با شرایط یکسانی با مردان روبرو نیستند و این از منظر فناوری ورزشی نیز مشهود است. اما یک تغییر مثبت در توسعه فناوری فوتبال ویژه زنان در حال رخ دادن است. کولونین^۳ (۲۰۲۱) در تحقیق خود اشاره کرد که شرایط اشتغال زنان، شرایطی ناامن، نامطمئن و شرایط غیرکاری است. همچنین فوتبال زنان از نابرابری توزیع منابع مادی در مقایسه با فوتبال مردان رنج می‌برد. کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه^۴ (۲۰۲۱) در طراحی استراتژی فوتبال زنان در افق ۲۰۲۷ قاره اقیانوسیه به

^۱- Havik

^۲-- Okholm Kryger

^۳- Culvin

^۴- Oceania Football Confederation

استراتژی‌های توسعه استراتژی بازاریابی، دیجیتالی و ارتباطات فوتبال زنان، افزایش آگاهی از فرصت‌های موجود برای دختران و زنان در فوتبال، الهام بخشیدن و توانمندسازی دختران و زنان، کیفیت بخشی و ارتقاء وجهه لیگ‌ها و مسابقات فوتبال زنان، افزایش دیده شدن و معرفی فوتبالیست‌های زن نخبه در جامعه، توسعه کیفی و کمی مربیان، داوران و مدیران زن، تقویت دانش، مهارت و اعتماد به نفس زنان از طریق فوتبال، ایجاد فرصت‌ها و مسیرهای شغلی برای زنان، توسعه چارچوب‌ها، سیستم‌ها و ساختارهای نظارتی در تمام سطوح فوتبال بانوان، ایجاد یک گروه راهبری فوتبال زنان، حمایت از کمیته‌های فوتبال زنان دست یافتند. والتی^۱ و همکاران (۲۰۱۹) در خط مشی گذاری ورزشی در فوتبال ملی زنان اروپا به تمرکز بر متغیرهای اقتصادی، استعدادیابی، سیاسی، اجتماعی فرهنگی، اقلیمی و میراث فوتبال مردان اشاره کردند.

در داخل کشور تحقیقات اندکی در فوتبال بانوان انجام شده است. در همین رابطه گیوی و عیدی (۱۴۰۱) در تحقیقی به مؤلفه‌های حامیان مالی، توجه رسانه‌ای، جذب تماشاگر، حمایت اجتماعی از بانوان، رفع تبعیض، بسترسازی فوتبال بانوان، زیرساخت‌های فوتبال بانوان و ارزش برند به عنوان عوامل علی برندسازی فوتبال بانوان دست یافتند. رضایی و همکاران (۱۴۰۱) در بررسی کلان روندهای آینده ورزش حرفه‌ای بانوان دریافتند، کفایت سرمایه، مشارکت بخش خصوصی، درآمدزایی و تجاری‌سازی ورزش بانوان، سرمایه‌گذاری دولت، جذب سرمایه مالی، افزایش سطح درآمد، افزایش قدرت و حضور بانوان در فضای ورزش، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی در حوزه ورزش بانوان، حمایت جامعه از توسعه ورزش بانوان، افزایش زنان تحت پوشش ورزش قهرمانی، حمایت رسانه‌ها و کسب سهمیه در رقابت‌های المپیک، کلیدی‌ترین نقش را در آینده ورزش حرفه‌ای بانوان دارند. در پژوهش فرخ شاهی و همکاران (۱۳۹۹) سرمایه اجتماعی، رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی، سرانه استاندارد ورزشی و سیاست‌های زیست محیطی به عنوان عدم قطعیت‌های کلیدی شناخته شدند. خالدی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود دریافتند که زمینه‌سازی حضور بانوان در ورزشگاه‌ها، اختصاص بودجه پژوهشی برای تحقیقات ویژه فوتبال بانوان و اهمیت دادن به ورزش بانوان در ابعاد قهرمانی و استعدادیابی دارای بیشترین تأثیر را در توسعه فوتبال بانوان دارند. شفیعی حق شناس و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیق خود به مؤلفه‌های علاقه و لذت، عملکردی، فرهنگ فوتبال، بهداشت و سلامت روانی، کسب آمادگی بدنی و بهداشت و سلامت بدنی، کسب مهارت ورزشی و اجتماعی به عنوان عوامل انگیزاننده مشارکت زنان در ورزش فوتبال دست یافتند.

در ایران به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان توجه جدی نمی‌شود. فدراسیون فوتبال، باشگاه‌ها، دولتمردان و بخش خصوصی بر فوتبال بزرگسالان آقایان (لیگ برتر و دسته اول و تیم ملی بزرگسالان) تمرکز دارند و فوتبال حرفه‌ای بانوان ایران به لحاظ جذب مخاطب و کسب مقام‌های آسیایی و جهانی وضعیت مناسبی ندارد. با این

وجود پیشرفت فوتبال بانوان در سال‌های اخیر محسوس بوده است. به طوری که تیم شهرداری سیرجان در سال ۲۰۲۱ به مقام دوم در آسیا دست یافت و همچنین چند فوتبالیست از ایران در لیگ‌های فوتبال حرفه‌ای بانوان در کشورهای اروپایی عضویت دارند. چنانچه در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان، تدابیر و اقدامات سنجدیده‌ای انجام نشود ممکن است ایران بیش از پیش از رقبا عقب بماند و این دغدغه وجود دارد که ضمن از دست دادن جایگاه فعلی، علاقه‌مندان، مخاطبان و بانوان فوتبالیست کشور کاهش یافته و توسعه و ترویج این ورزش با خلل و چالش مواجه شود. بنابراین انجام این تحقیق ضرورت داشت و به دنبال پاسخ به سؤالات ذیل بود:

- شاخص‌ها و مؤلفه‌های اثرگذار بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان ایران کدام است؟
- مؤلفه‌های کلیدی (پیشران‌های اثرگذار) توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کدام است.

روش شناسی تحقیق

روش پژوهش، توصیفی-پیمایشی و به لحاظ هدف، کاربردی است که به شیوه کیفی انجام شد. داده‌های پژوهش به صورت مطالعه اسنادی، اینترنتی، نظرخواهی از خبرگان (نمونه کیفی پژوهش) و هم‌چنین روش پرسشنامه در زمینه شناسایی شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان و تعیین میزان اثرگذاری و اثرپذیری مؤلفه‌های شناسایی شده بر یکدیگر انجام شد.

جامعه آماری این پژوهش خبرگان و صاحب‌نظران فوتبال حرفه‌ای بانوان بودند که تا حد اشباع نظری با ۲۲ نفر مصاحبه عمیق و نیمه ساختارمند انجام شد. به دلیل این که از مصاحبه ۱۹ به بعد پاسخ‌ها، تکرار پاسخ‌های مصاحبه‌های قبلی بود، مصاحبه‌ها قطع شد. بنابراین از نظرات ۱۹ مشارکت‌کننده به عنوان نمونه کیفی استفاده شد. شایان ذکر است که انتخاب نمونه کیفی، براساس تخصص، تجربه، تسلط نظری، دسترسی و تمایل به صورت غیر تصادفی و هدفمند و همچنین با بهره‌گیری از روش گلوله برفی انجام شد. معیار انتخاب نمونه کیفی تحقیق، علاوه بر سابقه فعالیت در حوزه فوتبال بانوان، سطح تحصیلات (کارشناسی ارشد و دکتری)، سابقه فعالیت و مدیریت و نیز تألیفات بود. جدول شماره ۱ سوابق نمونه کیفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. سوابق علمی و تجربی نمونه تحقیق

ردیف	محل خدمت	سمت	سطح تحصیلات	سابقه فعالیت	سابقه مدیریت	تألیفات
P۱	هیأت فوتبال استان	نایب رئیس سابق	کارشناسی ارشد	۱۰الی ۲۰ سال	کمتر از ۱۰ سال	بالاتر از ۱۰سال
P۲	دانشگاه	هیأت علمی	دکتری	*	*	*
P۳	حوزه بانوان فدراسیون فوتبال	مدیر	*	*	*	*
P۴	هیأت فوتبال استان	مدیر	*	*	*	*

P۵	باشگاه فوتبال بانوان	مدیر	*	*	*
P۶	باشگاه فوتبال بانوان	مدیر سابق	*	*	*
P۷	حوزه بانوان هیأت فوتبال	مدیر	*	*	*
P۸	مربی برجسته تیم ملی	مربی	*	*	*
P۹	مربی برجسته تیم ملی	مربی	*	*	*
P۱۰	دانشگاه	هیأت علمی	*	*	*
P۱۱	حوزه بانوان هیأت فوتبال	نایب رئیس	*	*	*
P۱۲	حوزه بانوان فدراسیون فوتبال	کارشناس	*	*	*
P۱۳	باشگاه فوتبال بانوان	مربی	*	*	*
P۱۴	باشگاه فوتبال بانوان	مدیر	*	*	*
P۱۵	باشگاه فوتبال بانوان	مدیر	*	*	*
P۱۶	باشگاه فوتبال بانوان	مربی	*	*	*
P۱۷	دانشگاه	هیأت علمی	*	*	*
	حوزه بانوان فدراسیون فوتبال	مدیر سابق	*	*	*
	دانشگاه	هیأت علمی	*	*	*

از داده‌های حاصل از مرور ادبیات پیشینه و مصاحبه‌های باز با مشارکت کنندگان، با روش تحلیل محتوا و کدگذاری باز، ۶۹ مفهوم اولیه استخراج شد (۲۶ مفهوم از ادبیات پیشینه و ۴۳ مفهوم از متن مصاحبه‌ها). پس از چندین بار مرور ادبیات پیشینه، متن مصاحبه‌ها و کدگذاری‌ها، برای استحکام داده‌ها و رفع سوگیری‌های احتمالی، متن مصاحبه‌ها و ادبیات پیشینه در اختیار دو کدگذار دیگر به غیر از گروه تحقیق و مشارکت کنندگان قرار گرفت و مجدداً کدگذاری شد. همچنین به منظور راستی‌آزمایی و بازنگری کدهای احصا شده، متن مصاحبه‌ها و پیشینه تحقیق به ۵ نفر از مصاحبه شونده‌گان برگشت داده شد تا نظر خود را اعلام کنند و مشخص شود، مفاهیمی که مد نظر مصاحبه شونده‌گان بوده استخراج شده است یا خیر. در مرحله بعد، کدها توسط گروه تحقیق یکسان‌سازی و جمع‌بندی شد و تعداد کدهای جمع‌بندی شده به ۶۱ کد (مفهوم) کاهش یافت. پس از آن، پنل دلفی تشکیل شد و داده‌های جمع‌بندی شده جهت بازنگری، ویرایش و اصلاح در اختیار اعضای پنل دلفی قرار گرفت. در مرتبه اول، پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها، نظرات اصلاحی داده شد و پس از جمع‌بندی نظرات اصلاحی پنل دلفی، تعداد مفاهیم به ۵۷ مورد کاهش یافت، در واقع، عوامل کم‌اهمیت و یا بی‌ارتباط حذف شد. در ادامه برای بازنگری در مرتبه دوم مجدداً پرسشنامه در اختیار اعضای پنل دلفی قرار گرفت و ویرایش‌های لازم انجام شد و موارد مشابه یکسان‌سازی شد و تعداد عوامل، مجدد کاهش یافت و تعداد شاخص‌های مؤثر بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان به ۵۱ مورد کاهش داده شد و با حذف ۲ مورد از شاخص‌ها در ویرایش و بازنگری مرتبه سوم توسط اعضای پنل دلفی، توافق نهایی آن‌ها مبنی بر اثرگذاری ۴۹ شاخص حاصل شد. در مرتبه چهارم، ترتیب و

اهمیت شاخص‌ها و دسته‌بندی آن‌ها در قالب ۱۴ مؤلفه انجام و پرسشنامه تهیه گردید. روایی پرسشنامه توسط ۱۰ نفر از اساتید مدیریت ورزشی تأیید شد.

در بخش دوم تحقیق حاضر به منظور شناسایی عدم قطعیت‌ها از روش تحلیل ساختاری استفاده شد. مؤلفه‌ها (پیشران‌ها) برای تعیین میزان روابط آن‌ها در نظر گرفته شد تا با کمی سازی نحوه ارتباط عوامل، ماهیت نسبی عوامل و ارزیابی آنان طبق نظرات خبرگان به دست آید. سپس ماتریس تأثیرات عوامل طراحی شد و توسط ۱۰ نفر از متخصصان فوتبال بانوان تکمیل شد. به این صورت که عوامل در ماتریس تحلیل تأثیر متقابل درج گردید و به عنوان پرسشنامه ماتریس اثرات متقاطع در بین خبرگان توزیع گردید. برای نشان دادن میزان تاثیرگذاری و تاثیرپذیری از طیف (۰، ۱، ۲، ۳) که نشانگر عدم تاثیر، تاثیر اندک، تاثیر متوسط و تاثیر زیاد است، استفاده شد. پس از آن، روابط بین عوامل و میزان تاثیرگذاری و تاثیرپذیری آن‌ها در دو دسته تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم با استفاده از نرم افزار میک مک تحلیل شد.

یافته‌ها

اولین یافته‌های تحقیق، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی بود که نتایج در جدول شماره ۲ درج شده است.

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه تحقیق

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۱/۴۲
	زن	۸۹/۵۷
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۶۳/۱۶
	دکتری	۳۶/۸۴
سابقه کار	کمتر از ۱۰ سال	۵/۲۶
	۱۰ تا ۲۰ سال	۹۴/۷۴

با بهره‌گیری از ادبیات پیشینه، نظرات خبرگان و روش دلفی، تعداد ۴۹ شاخص اثرگذار بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان در قالب ۱۴ مؤلفه شناسایی شد.

جدول ۳. مؤلفه‌ها و شاخص‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
عوامل فرهنگی	فرهنگ سازی در باشگاه‌های فوتبال برای حمایت تیم بانوان
	ارتقاء سطح فرهنگی جامعه و سازوکارهای مناسب برای رفع برخی محدودیت‌های اجتماعی
	توسعه زیرساخت‌های فرهنگی در شهرستان‌ها جهت رشد ورزش فوتبال بانوان
عوامل اجتماعی	توسعه شناختگی بانوان فوتبالیست در جامعه
	حمایت اجتماعی از بانوان فوتبالیست و مربیان نخبه
	توسعه گفتمان رشد و توسعه فوتبال بانوان در جامعه
حمایت مالی	حمایت‌های مالی خانواده بانوان فوتبالیست

جلب حمایت بخش خصوصی به سرمایه گذاری در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
قابلیت‌های بازاریابی در باشگاه‌ها و مدارس فوتبال بانوان	
توسعه و تنوع درآمدزایی در ورزش فوتبال حرفه‌ای بانوان	بازاریابی و درآمدزایی
استفاده از برند باشگاه و بازیکنان مطرح در بازاریابی و درآمدزایی	
تبلیغات از طریق رسانه‌ها در ارتباط با فوتبال بانوان	
استادیوم‌ها و امکانات برگزاری رویدادهای ملی و بین‌المللی فوتبال حرفه‌ای بانوان	
در دسترس بودن استادیوم‌های فوتبال بانوان	امکان ورزشی و زیرساخت‌ها
ایمن و استاندارد بودن زمین‌های چمن فوتبال ویژه بانوان	
امکانات و تجهیزات مدرن و استاندارد مورد نیاز فوتبال حرفه‌ای بانوان	
یکپارچگی و وحدت مدیریت در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان	
مشارکت بانوان در تصمیم‌گیری‌های فوتبال حرفه‌ای بانوان	عوامل ساختاری
افزایش اختصاص پست‌های مدیریتی فوتبال حرفه‌ای به بانوان	
ثبات مدیریت و نظام شایسته سالاری در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
تعیین مأموریت و چشم‌انداز فوتبال حرفه‌ای بانوان	
برنامه جامع برای توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان	برنامه‌ریزی
بومی سازی برنامه توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کشورهای پیشرو در فوتبال	
توزیع عادلانه سرانه‌های فضا و خدمات ورزش فوتبال در بین فوتبال آقایان و بانوان	
ایجاد فرصت‌های برابر بانوان با آقایان در فوتبال حرفه‌ای	عدالت محوری
سیاستگذاری‌های یکسان برای توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان و آقایان	
رفع تبعیض در اختصاص بودجه فوتبال حرفه‌ای بانوان نسبت به آقایان	
ارتباطات با کشورهای اسلامی پیشرو در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
افزایش تعامل با نهادهای آموزشی و علمی-ورزشی	تعاملات و ارتباطات
ارتباط مناسب با سازمان‌ها و نهادهای ملی و بین‌المللی تاثیرگذار در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
توسعه تعامل بین باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای بانوان با فدراسیون فوتبال	
تعامل فدراسیون و هیأت‌های فوتبال با آموزش و پرورش در زمینه توسعه ورزش فوتبال دختران	
توسعه لیگ‌ها و باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال بانوان در رده‌های سنی	
اردوهای منظم برای تیم‌های ملی فوتبال پایه بانوان	
افزایش باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای بانوان در لیگ‌های استانی و کشوری	اقدامات اجرایی
رقابت‌های ملی و بین‌المللی فوتبال حرفه‌ای بانوان	
میزبانی رویدادهای قاره‌ای و جهانی فوتبال بانوان	
توجه به آیین نامه و اساسنامه فیفا و AFC در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان	قوانین و مقررات
توجه به مقررات و مصوبات فدراسیون فوتبال و هیأت‌ها در زمینه توسعه فوتبال بانوان	
تدوین شاخص‌های ارزیابی در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان	ارزیابی و پایش
تربیت ممیزین ارزیاب	

افزایش ارزیابی‌های میدانی در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
نظام جامع استعدادیابی در فوتبال بانوان	
بستر و زمینه لازم جهت بروز استعدادها و توانایی‌های فوتبال بانوان	فنی - ورزشی
حریفان تمرینی سطح بالا در ورزش فوتبال ملی و باشگاهی بانوان	
مدیران با دانش در فوتبال حرفه‌ای بانوان	
منابع انسانی فنی و تخصصی در فوتبال بانوان	منابع انسانی متخصص
متناسب بودن نیروهای متخصص از قبیل مربی، داور با تعداد بانوان فوتبالیست	
توسعه کمی و کیفی مدرسان مربیگری و مربیان فوتبال بانوان	

در تعیین عدم قطعیت‌های کلیدی، نخستین گام، محاسبه روابط درونی عوامل است. جهت انعکاس روابط درونی میان شاخص‌ها از دیدگاه خبرگان استفاده شد. ماتریس به دست آمده در این گام نشان می‌دهد یک متغیر بر کدام متغیرها تاثیر دارد و از کدام متغیرها تاثیر می‌پذیرد. برای شناسایی الگوی روابط عوامل از نمادهای مندرج در جدول ۴ استفاده شد.

جدول ۴. حالت‌ها و علائم مورد استفاده در بیان رابطه عوامل شناسایی شده

۳	۲	۱	۰
تاثیر زیاد	تاثیر متوسط	تاثیر ضعیف	بدون تاثیر

ماتریس خودتعاملی ساختاری از ابعاد مطالعه و مقایسه آن‌ها با استفاده از چهار حالت روابط مفهومی تشکیل می‌شود. اطلاعات حاصله بر اساس روش مدلسازی ساختاری تفسیری جمع بندی و ماتریس خودتعاملی ساختاری نهایی تشکیل می‌گردد (آذر و همکاران، ۱۳۹۸). با توجه به علائم مندرج در جدول ۲ ماتریس خودتعاملی ساختاری در جدول شماره ۵ و ۶ درج شده است.

جدول ۵. ورود پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان

نماد	پیشران‌ها
C _۱	عوامل فرهنگی
C _۲	عوامل اجتماعی
C _۳	حمایت مالی
C _۴	بازاریابی و درآمدزایی
C _۵	اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها
C _۶	عوامل ساختاری
C _۷	برنامه‌ریزی
C _۸	عدالت محوری
C _۹	تعاملات و ارتباطات
C _{۱۰}	منابع انسانی متخصص

C11	اقدامات اجرایی
C12	فنی - ورزشی
C13	قوانین و مقررات
C14	ارزیابی و پایش

ماتریس دریافتی از تبدیل ماتریس خود تعاملی ساختاری به یک ماتریس صفر تا سه بدست می‌آید. نتایج ماتریس دریافتی در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. ماتریس دریافتی پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان

	1 : C	2 : C	3 : C	4 : C	5 : C	6 : C	7 : C	8 : C	9 : C	10 : C	11 :	12 :	13 :	14 :
1 : C1	0	2	3	0	2	3	1	3	2	3	0	3	1	2
2 : C2	3	0	3	2	0	3	3	3	2	3	1	3	2	2
3 : C3	3	3	0	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	3
4 : C4	1	2	2	0	2	2	1	3	2	3	2	3	2	2
5 : C5	2	2	3	2	0	3	3	2	2	2	3	2	2	2
6 : C6	2	3	3	2	3	0	2	3	2	3	3	3	3	3
7 : C7	1	2	3	1	2	3	0	3	2	3	1	2	2	3
8 : C8	3	3	3	2	3	3	3	0	3	3	2	3	3	2
9 : C9	2	0	3	1	1	2	1	3	0	3	2	3	1	2
10 : C10	2	2	3	3	3	3	3	2	3	0	3	3	3	3
11 : C11	1	1	2	0	2	2	2	3	1	3	0	2	1	2
12 : C12	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	0	3	3
13 : C13	1	2	3	2	2	3	1	2	1	3	1	2	0	2
14 : C14	0	0	2	1	1	2	1	2	1	2	2	3	2	0

روابط متقابل و تأثیرگذاری بین معیارها و ارتباط معیارهای سطوح مختلف به خوبی نشان داده شده است که موجب درک بهتر فضای تصمیم‌گیری به وسیله مدیران می‌شود. برای تعیین عوامل کلیدی قدرت نفوذ و وابستگی معیارها در ماتریس دسترسی نهایی تشکیل می‌شود.

جدول ۷. قدرت نفوذ و میزان وابستگی پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان (تأثیرات مستقیم)

N°	VARIABLE	TOTAL NUMBER OF ROWS	TOTAL NUMBER OF COLUMNS
۱	حمایت مالی	۳۷	۳۶
۲	عوامل اجتماعی	۳۰	۲۴
۳	عوامل فرهنگی	۲۵	۲۴
۴	عدالت محوری	۳۶	۳۵
۵	فنی-ورزشی	۳۸	۳۵
۶	عوامل ساختاری	۳۵	۳۵
۷	برنامه‌ریزی	۲۷	۲۷
۸	اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها	۳۰	۲۷
۹	تعاملات و ارتباطات	۲۴	۲۷
۱۰	منابع انسانی متخصص	۳۶	۳۶
۱۱	اقدامات اجرایی	۲۲	۲۶
۱۲	بازاریابی و درآمدزایی	۲۷	۲۲
۱۳	قوانین و مقررات	۲۵	۲۷
۱۴	ارزیابی و پایش	۱۹	۳۰
Totals		۴۱۱	۴۱۱

یافته‌های جدول شماره ۵ نشان داد که عوامل امکانات و تجهیزات و نگرشی و حمایتی قدرات نفوذ و تأثیرگذاری مستقیمی بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان دارد. در ادامه، جدول شماره ۶ تأثیرات غیر مستقیم عوامل را بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان نشان می‌دهد. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر شکل شماره ۲ میزان وابستگی پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان را نشان می‌دهد.

MDI matrix		MII matrix	
Rank	Variable		Variable
1	3 - C3		3 - C3
2	10 - C10		10 - C10
3	6 - C6		6 - C6
4	8 - C8		12 - C12
5	12 - C12		8 - C8
6	14 - C14		14 - C14
7	5 - C5		5 - C5
8	7 - C7		13 - C13
9	9 - C9		7 - C7
10	13 - C13		9 - C9
11	11 - C11		11 - C11
12	1 - C1		1 - C1
13	2 - C2		2 - C2
14	4 - C4		4 - C4

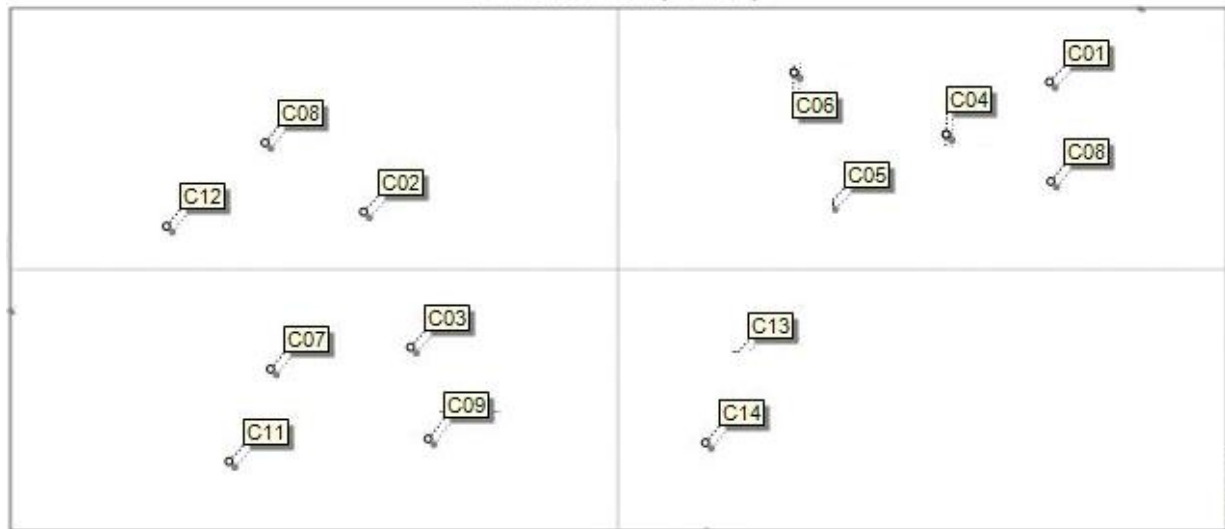
شکل ۱. میزان وابستگی پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان

همچنین یافته‌های این پژوهش میزان قدرت نفوذ پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان بر یکدیگر را مشخص نمود. نتایج در شکل شماره ۲ نشان داده شده است.

MDI matrix		MII matrix	
Rank	Variable		Variable
1	12 - C12		12 - C12
2	3 - C3		3 - C3
3	8 - C8		8 - C8
4	10 - C10		10 - C10
5	6 - C6		6 - C6
6	2 - C2		2 - C2
7	5 - C5		5 - C5
8	4 - C4		7 - C7
9	7 - C7		4 - C4
10	1 - C1		1 - C1
11	13 - C13		13 - C13
12	9 - C9		9 - C9
13	11 - C11		11 - C11
14	14 - C14		14 - C14

شکل ۲. میزان قدرت نفوذ پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان

در ادامه نیز نمودار قدرت نفوذ و میزان وابستگی مؤلفه‌های پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان در شکل شماره ۳ ارائه شده است.

شکل ۳. نمودار قدرت نفوذ و میزان وابستگی پیشران‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان (خروجی میک-مک)

بر اساس قدرت وابستگی و نفوذ متغیرها، می‌توان دستگاه مختصاتی تعریف کرد و آن را به چهار قسمت مساوی تقسیم نمود. در این پژوهش، گروهی از متغیرها در زیرگروه محرک قرار گرفتند، این متغیرها قدرت نفوذ زیاد و وابستگی کمی دارند. در دسته بعدی متغیرهای وابسته قرار دارند که به گونه‌ای نتایج فرایند توسعه محصول‌اند و کمتر می‌توانند زمینه‌ساز متغیرهای دیگر شوند.

در این تحلیل متغیرها به چهار گروه خودمختار، وابسته، پیوندی (رابط) و مستقل تقسیم می‌شوند.

خودمختار: متغیرهای خودمختار میزان وابستگی و قدرت هدایت کمی دارند این معیارها عموماً از سیستم جدا می‌شوند زیرا دارای اتصالات ضعیف با سیستم هستند. تغییری در این متغیرها باعث تغییر جدی در سیستم نمی‌شود. براساس مدل میک مک، متغیرهای عوامل فرهنگی، برنامه‌ریزی، ارتباطات و تعاملات و اقدامات اجرایی خودمختار هستند

وابسته: متغیرهای وابسته دارای وابستگی قوی و هدایت ضعیف هستند این متغیرها اصولاً تأثیرپذیری بالا و تأثیرگذاری کمی روی سیستم دارند. در این تحقیق متغیرهای ارزیابی و پایش و قوانین و مقررات متغیرهای وابسته هستند.

مستقل: متغیرهای مستقل دارای وابستگی کم و هدایت بالا می‌باشند به عبارتی دیگر تأثیرگذاری بالا و تأثیرپذیری کم از ویژگی‌های این متغیرها است. متغیرهای بازاریابی و درآمدزایی، اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها و عوامل اجتماعی دارای بالاترین میزان تأثیرگذاری هستند

پیوندی: متغیرهای رابط یا پیوندی از وابستگی بالا و قدرت هدایت بالا برخوردارند به عبارتی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری این معیارها بسیار بالاست و هر تغییر کوچکی بر روی این متغیرها باعث تغییرات اساسی در سیستم

می‌شود. براساس مدل میک مک، حمایت مالی، عوامل ساختاری، عدالت محوری، منابع انسانی متخصص و فنی - ورزشی پیوندی هستند.

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام تحقیق حاضر، آینده پژوهی توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان با روش تحلیل ساختاری بود. یافته‌ها نشان داد که ۴۹ شاخص در قالب ۱۴ مؤلفه بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذار است. در ادامه شاخص‌های شناسایی شده مورد بررسی قرار می‌گیرد. براساس یافته‌ها مؤلفه‌های انگیزه فردی، عوامل انگیزاننده سازمانی و عوامل انگیزشی و نگرشی خانواده‌ها بر مشارکت بانوان در فوتبال و توسعه این رشته ورزشی اثرگذار است. در یافته‌های شفيعی حق شناس و همکاران (۱۳۹۵) به شاخص‌های مرتبط با انگیزش اشاره شده است و در تحقیق افتخاری و همکاران (۱۳۹۳) نیز به نگرش ضعیف بانوان به انجام فعالیت‌های ورزشی به عنوان مانعی در توسعه فوتبال بانوان اشاره شده است که با یافته‌های این تحقیق همخوانی دارد. اما در دیگر پژوهش‌ها به مسائل مالی، فضا و زیرساخت، مسائل فرهنگی و مدیریتی پرداخته شده است و مؤلفه‌ای در زمینه انگیزه و نگرش یافت نشد. می‌توان گفت در تحقیقات انجام شده پیش از تحقیق حاضر در وهله اول شاخص‌های انگیزشی از اهمیت بالایی برخوردار نبوده است و در صورت تحقق مسائل مالی، مدیریتی، زیرساخت‌های فرهنگی و اماکن، عوامل انگیزشی بروز و ظهور خواهد کرد و نمایان خواهد شد. در هر حال عوامل انگیزشی و نگرشی در مشارکت بانوان و میزان حمایت خانواده‌ها اثرگذار است و ضرورت دارد که تخفیفات لازم برای بانوان نخبه فوتبالیست در نظر گرفته شود و مریبان از امنیت شغلی لازم برخوردار شوند و پوشش رسانه نسبت به شرایط فعلی بهبود یافته و جوایز نقدی برای باشگاه و بازیکن برتر در دستور کار مدیران قرار گیرد. اما انگیزه‌هایی که ممکن است بانوان را به سمت فوتبال حرفه‌ای بکشاند، نشان دادن استعداد، انگیزه شهرت، تمایل به رقابت و برتری جویی، احساس غرور و لذت فوتبال است. همچنین خانواده‌ها نیز ممکن است به دلیل حفظ و توسعه تندرستی و شادابی جسمی دختران، موفقیت و شهرت احتمالی و تغییر سبک زندگی از غیرفعال به فعال با نگرشی مثبت به مشارکت فرزندان خود در ورزش و از جمله فوتبال نگرش مثبتی پیدا کنند که نیازمند مهیا شدن بستر و زمینه‌ای برای تقویت این انگیزه‌های فردی و نگرش خانواده‌ها است.

براساس یافته‌ها عوامل فرهنگی و عوامل اجتماعی بر توسعه و مشارکت بانوان در فوتبال اثرگذار هستند. در استراتژی‌های کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه (۲۰۲۱) و یافته‌های والنتی و همکاران (۲۰۱۹)، گیوی و عیدی (۱۴۰۱)، شفيعی حق شناس و همکاران (۱۳۹۵) و افتخاری و همکاران (۱۳۹۳) به تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر توسعه فوتبال بانوان تأکید شده است. در فرهنگ بیشتر جوامع، فوتبال یک ورزش مردانه محسوب می‌شود. علاوه بر این

در کشورهای اسلامی، مانند ایران، پرداختن بانوان به فوتبال، با محدودیت‌های مذهبی همراه است که لازم است با ایجاد سازوکارهایی مانند زمین‌های چمن ویژه بانوان این محدودیت را رفع نمود. با این حال، فرهنگ‌سازی در باشگاه‌های فوتبال برای حمایت تیم بانوان و ارتقاء سطح فرهنگی جامعه می‌تواند به رفع برخی محدودیت‌ها و گسترش مشارکت بانوان در فوتبال کمک نماید. به علاوه این که حمایت اجتماعی از بانوان فوتبالیست و مربیان نخبه، توسعه گفتمان رشد و توسعه فوتبال بانوان در جامعه و توسعه شناختگی بانوان فوتبالیست در جامعه از جمله اقداماتی در مسیر افزایش مشارکت بانوان در فوتبال است.

یافته‌ها نشان داد مؤلفه‌های فنی-ورزشی، منابع انسانی متخصص و توانمندسازی منابع انسانی بر فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذارند. تلقی ورزشی مردانه از فوتبال، توجه رسانه‌ها و مسئولین به فوتبال مردان و در اولویت نبودن فوتبال بانوان موجب توسعه کمتری در بعد فنی و ورزشی فوتبال بانوان به نسبت فوتبال مردان شده است. در همین رابطه نیز کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه (۲۰۲۱) به استراتژی‌های توانمندسازی دختران و زنان، توسعه کیفی و کمی مربیان، داوران و مدیران زن و تقویت دانش اشاره شده است. خالدی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) به تحقیقات ویژه فوتبال بانوان و اهمیت دادن به ورزش بانوان در ابعاد قهرمانی و استعدادیابی و شفيعی حق شناس و همکاران (۱۳۹۵) به کسب مهارت ورزشی در فوتبال بانوان اشاره کرده‌اند. توسعه و گسترش مدارس فوتبال بانوان، نظام جامع استعدادیابی و حریفان تمرینی سطح بالا به لحاظ فنی و کسب تجربه بازیکنان بر فوتبال حرفه‌ای بانوان اثرگذار است. ضمن این که ضرورت دارد در سطوح مدیریتی و فنی ضمن جذب افراد متخصص و با تجربه در فوتبال بانوان، واحد آموزش فدراسیون فوتبال نسبت به توسعه کمی و کیفی منابع انسانی فنی و مدیریتی اقدام جدی نماید. در این زمینه برای رفع کمبود مربیان و داوران متخصص لازم است افزایش برگزاری دوره‌های مربیگری و داوری در دستو رکار کمیته‌های آموزش و مربیان و داوران فدراسیون فوتبال قرار گیرد. چنانچه شرکت بانوان در دوره‌های مربیگری پایه و ارتقاء درجه با استقبال بانوان مواجه نشد، لازم است با تدابیری مانند کاهش پرداخت هزینه‌های شرکت در دوره‌های مربیگری و داوری اندیشیده شود و همچنین تعامل با آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها به منظور جذب بیش از پیش دختران و زنان جوان در توسعه فنی فوتبال بانوان می‌تواند یکی از راهکارها باشد.

حمایت مالی، بازاریابی و درآمدزایی و اماکن ورزشی و زیرساخت‌ها مؤلفه‌هایی هستند که در فوتبال حرفه‌ای ایفای نقش می‌کنند. در اغلب تحقیقات مرتبط با توسعه فوتبال بانوان به مقوله مالی پرداخته شده است. به عنوان مثال در یافته‌های هاویک و همکاران (۲۰۱۵) به جذب حامی مالی، خالدی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) به تعداد محدود حامی فوتبال به عنوان موثرترین چالش اقتصادی فوتبال بانوان، کولین (۲۰۲۱) به نابرابری منابع مادی فوتبال بانوان در مقایسه با فوتبال مردان، گیوی و عیدی (۱۴۰۱) و باقری و همکاران (۱۴۰۰) به نقش مؤلفه حامیان مالی

در فوتبال بانوان پرداخته شده است. بسیاری از فعالیت‌های فدراسیون فوتبال و باشگاه‌ها به شدت به منابع مالی وابسته است. بنابراین نمی‌توان نسبت به مسائل مالی کم توجه بود. حتی توسعه زیرساخت‌ها و زمین‌های چمن و استانداردسازی تجهیزات نیز بدون تأمین منابع مالی امکان‌پذیر نیست. البته توسعه اماکن و فضا از جمله وظایف وزارت ورزش و جوانان است. اما لازم است تا طرح‌های توجیهی و نیازمندی‌های فوتبال بانوان به ادارات کل و وزارت ورزش و جوانان منعکس شده و شاخص‌هایی مانند ایمنی، در دسترس بودن و نوع تجهیزات مورد نیاز در توسعه اماکن لحاظ شود. در رده‌های سنی پایین حمایت‌های مالی خانواده‌ها اهمیت دارد. اما در سطح باشگاهی در لیگ‌های کشوری و استانی جلب حمایت بخش خصوصی نمود بیشتری می‌یابد تا بخشی از هزینه‌ها را پوشش دهد. ضمن این که ضرورت دارد به تنوع درآمدزایی و بازاریابی با جذب بازاریابان متخصص اقدام شود.

براساس یافته‌ها مؤلفه‌های عدالت محوری، برنامه‌ریزی، عوامل ساختاری، تعاملات و ارتباطات، فرایندهای اجرایی، قوانین و مقررات و ارزیابی و پایش به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کمک خواهد کرد. یافته‌های این تحقیق با استراتژی کنفدراسیون فوتبال اقیانوسیه (۲۰۲۱) و یافته‌های کولین (۲۰۲۱)، گیوی و عیدی (۱۴۰۱) و خالدی‌فر و همکاران (۱۳۹۷) همخوان است. در حال حاضر تمرکز مسئولان فوتبال اعم از فدراسیون فوتبال و باشگاه‌های سطح اول، معطوف فوتبال بزرگسالان است و توسعه فوتبال بانوان از جمله بخش‌هایی از وظایف فدراسیون است که در اولویت مدیران قرار ندارد. علیرغم این که حدود دو دهه است که بسیاری از کشورها با برنامه‌ریزی‌های سنجیده به توسعه فوتبال بانوان توجه جدی دارند در فوتبال ایران اعم از فدراسیون و باشگاه‌ها همچنان به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کمتر از فوتبال آقایان توجه می‌شود. ادامه این نابرابری‌ها و نداشتن برنامه راهبردی و از طرفی پیشرفت فوتبال بانوان در کشورهای رقیب آینده مطلوبی را برای فوتبال بانوان رقم نخواهد زد. اگر مسئولان می‌خواهند که فوتبال حرفه‌ای بانوان توسعه یابد، ضرورت دارد که در بُعد مدیریتی، تجدید نظر کرده و با توجه به وجود مراکز علمی و دانشگاهی متعدد با تعامل با این مراکز و جذب بانوان توانمند با تخصص‌های مختلف (مدیریتی، مربیگری، داوری و غیره) و توانمندسازی آن‌ها تمام مسئولیت‌های مرتبط با فوتبال بانوان در فدراسیون، هیأت‌ها و باشگاه‌ها به بانوان واگذار شود. همچنین لازم است در مراکز استان‌ها، تعدادی زمین چمن با کیفیت به صورت اختصاصی در اختیار فوتبال بانوان قرار گیرد و در شهرستان‌های کم جمعیت، زمین‌های چمن تمرینی و مسابقاتی در روزهای معینی به فوتبال بانوان اختصاص داده شود. این اقدامات باعث می‌شود نگرش مثبتی در خانواده‌ها برای شرکت دختران در فوتبال ایجاد شود. به همین صورت اگر در دیگر حوزه‌های فوتبال حرفه‌ای، مانند اختصاص اعتبارات، جلب مشارکت بخش خصوصی در فوتبال، رفع تبعیض جنسیتی را در تصمیمات مد نظر قرار دهند، وضعیت توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان روند بهتری را طی خواهد کرد.

یافته‌های بخش تعیین عدم قطعیت‌های کلیدی تحقیق (تحلیل میک‌مک) نشانگر اثرگذاری بالاتر، مؤلفه‌های فنی-ورزشی، حمایت مالی، عوامل ساختاری، عدالت محوری و منابع انسانی متخصص عدم قطعیت‌های کلیدی (اثرگذارترین شاخص‌ها) فوتبال حرفه‌ای بانوان هستند. یافته‌های این بخش از تحقیق به دلیل ویژگی اثرگذاری بالایی که دارند ضرورت دارد در اولویت اقدام و تصمیم‌گیری برای توسعه فوتبال حرفه‌ای قرار گیرد. چرا که دستیابی به عدم قطعیت‌ها تحقق دیگر مؤلفه‌ها را تسهیل خواهد کرد. فوتبال بانوان ایران اگرچه پیشرفت‌های مطلوبی در سال‌های اخیر داشته است، اما همچنان نسبت به فوتبال آقایان فاصله دارد و ایران در آسیا نیز از جمله کشورهای مطرح در فوتبال بانوان محسوب نمی‌شود. از طرفی شواهد حاکی از آن است که کشورهای رقیب آسیایی سرمایه‌گذاری‌های فزاینده‌ای را در توسعه این رشته ورزشی انجام می‌دهد. بنابراین ضرورت دارد تا جلب حمایت بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در فوتبال حرفه‌ای بانوان در دستور کار مدیران قرار گیرد. وحدت مدیریت، مشارکت مستمر بانوان در جلسات تصمیم‌گیری در ارتباط با فوتبال بانوان و افزایش پست‌های مدیریتی به بانوان در ارتباط با فوتبال بانوان در باشگاه‌ها و فدراسیون فوتبال الزامی است. همچنین می‌توان اذعان کرد، با توجه به این که نیمی از جمعیت جوامع را بانوان تشکیل می‌دهند در زمینه‌های مختلف از قبیل توزیع سرانه فضای ورزشی (زمین چمن)، فرصت‌های برابر رشد، عدالت در تخصیص بودجه و سیاست‌گذاری‌های یکسان از اهمیت بالایی در توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان برخوردار هستند. براساس شواهد موجود، فوتبال حرفه‌ای بانوان، با کمبود منابع انسانی فنی و تخصصی به‌ویژه مربی و داور مواجه است. بنابراین می‌توان گفت که ضرورت دارد واحد آموزش فدراسیون فوتبال نسبت به توسعه کمی و کیفی مربیان و داوران در فوتبال بانوان اقدام لازم را انجام دهد. تمرکز فیفا و کنفدراسیون فوتبال آسیا به توسعه همه جانبه فوتبال از جمله فوتبال حرفه‌ای بانوان است و برخی از رقبا برای توسعه فوتبال بانوان خود اقدامات گسترده و سرمایه‌گذاری‌های فزاینده‌ای می‌کنند. بنابراین ضرورت داشت که شاخص‌ها و مؤلفه‌های توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان شناسایی شود. تا به آگاهی و دانش مدیران بیفزاید و بینش جدیدی به مدیران بدهد و احیاناً عواملی که از دید آن‌ها پنهان بوده آشکار شود و با تمرکز بر آن‌ها به توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان کمک شود. همچنین تعیین عواملی که اثرگذاری بالاتری نسبت به بقیه عوامل دارند، موجب خواهد شد تا مدیران در وهله اول بر آن‌ها تمرکز کنند و دستیابی به بقیه پیشران‌ها هموارتر شود.

براساس یافته‌ها منابع انسانی متخصص از جمله مؤلفه‌های اثرگذار بر توسعه فوتبال حرفه‌ای بانوان است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که از بین قهرمانان و پیشکسوتان تحصیل کرده فوتبال بانوان نسبت به جذب منابع انسانی مدیریتی، فنی و تخصصی اقدام لازم انجام شود. همچنین یافته نشان داد که حمایت مالی و درآمدزایی بر توسعه فوتبال بانوان اثرگذار است و حتی بر تحقق دیگر مؤلفه‌ها مؤثر است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که تمهیداتی اندیشیده شود تا سرمایه‌گذاری در فوتبال بانوان بیش از گذشته صورت بگیرد.

در این تحقیق پراکندگی جغرافیایی و دشواری در دسترسی به خبرگان صاحب نظر از جمله محدودیت‌هایی بود که باعث شد جمع‌آوری داده‌ها طولانی شود.

منابع

- آذر، عادل؛ خسروانی، فرزانه؛ جلالی، رضا. (۱۳۹۸). تحقیق در عملیات نرم، انتشارات سازمان مدیریت صنعتی.
- افتخاری، عذرا؛ گوهر رستمی، حمیدرضا و برومند، محمد رضا. (۱۳۹۷). شناسایی موانع توسعه مدیریتی فوتبال زنان در ایران، مدیریت و توسعه ورزش، سال ۷، شماره ۲، ص ۱۴۳-۱۶۴.
- افتخاری، عذرا. (۱۳۹۳). بررسی موانع توسعه فوتبال قهرمانی زنان ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شمال آمل.
- باقری، هادی؛ زارع، شریعت؛ محمدی، حسین علی. (۱۴۰۰). شناسایی راهبردهای جذب حامی در لیگ برتر فوتبال زنان ایران، پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، دوره ۱۱، شماره ۲۱، ص ۱۴۳-۱۵۹.
- خالدی فر، رضا؛ دوستی، مرتضی و غلامپور، محمد. (۱۳۹۷). موانع فرهنگی اجتماعی در توسعه فوتبال بانوان ایران، دومین همایش ملی دستاوردهای علوم ورزشی و سلامت اهواز
- دوستی، مرتضی؛ خالدی فر، رضا و غلامپور، محمد. (۱۳۹۷). موانع فرهنگی اجتماعی در توسعه فوتبال بانوان ایران، دومین همایش ملی دستاوردهای علوم ورزشی و سلامت، تهران.
- راسخ، نازنین؛ سجادی، سید نصراله؛ حمیدی، مهرزاد؛ خبیری، محمد. (۱۳۹۴). طراحی و تدوین برنامه راهبردی ورزش قهرمانی بانوان ایران، مدیریت ورزشی، دوره ۷، شماره ۳، ص ۳۰۹-۳۳۴.
- رضایی، پرستو؛ پورکیانی، محمد؛ نقشبندی، صلاح الدین. (۱۴۰۱). تحلیل کلان روندهای کلیدی مؤثر بر آینده ورزش حرفه‌ای بانوان با رویکرد تحلیل ساختاری، مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، شماره ۵۶، ص ۳۹-۵۶.
- روحانی، مریم؛ رضایی صوفی، مرتضی، محمدی، نصرالله. (۱۳۹۸). تدوین مدل رضایت‌مندی ورزشکاران و مربیان و داوران از رویدادهای فوتبال حرفه‌ای زنان گیلان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان گیلان، مرکز پیام نور رشت
- زالی، نادر؛ پورسهراب، آناهید. (۱۳۹۶). آینده‌نگاری توسعه منطقه‌ای با رویکرد تلفیقی سناریونویسی و مدل تحلیلی SWOT مطالعه موردی: استان گیلان، برنامه‌ریزی و آمایش فضا، دوره ۲۱، شماره ۳، ص ۱۸۹-۲۲۰.
- شفیع‌ی حق شناس، الناز؛ لقمانی، محسن؛ شجاعی مهر، محمدتقی (۱۳۹۵) تحلیل عاملی انگیزاننده‌ها و موانع مشارکت بانوان استان گیلان در رشته فوتبال، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی، مؤسسه آموزش عالی شفق تنکابن، دانشکده علوم انسانی

- شهولی کوه شوری، جواد؛ عسکری، احمدرضا ونقش، امیر رضا. (۱۳۹۹). تدوین استراتژی های ورزش تربیتی ایران مبتنی بر سناریو، پژوهش در ورزش تربیتی دوره ۸، شماره ۲۱، ص ۲۲۳-۲۵۰.
- طالبیان، حامد؛ مولایی، محمد مهدی؛ قراری، فریما. (۱۳۹۴). تحلیل ساختاری به روش میک مک فازی در آینده‌نگاری راهبردی (مطالعه موردی آینده‌پژوهی ایران، آینده‌پژوهی ایران، دوره ۲، شماره ۱، ص ۷۵-۱۰۴).
- ضیااسطخ زیر، محمدجواد؛ رضانی‌نژاد، رحیم؛ گوهررستمی، حمیدرضا (۱۴۰۰) بررسی محیط توسعه استعداد در فوتبال: کاربرد مدل ATDE، مدیریت منابع انسانی در ورزش، دوره ۹، شماره ۱، ص ۶۳-۸۱.
- عمادی، سمیه؛ گوهری، ظهراب و جباری، غلامرضا. (۱۴۰۰). طراحی نقشه استراتژی آموزشی مربیان فوتبال ایران با رویکردهای کارت امتیازی متوازن و مدل سازی ساختاری تفسیری. علوم ورزش، دوره ۴۲، ص ۱۵۷-۱۷۷.
- گوهری، ظهراب؛ حمیدی، مهرزاد و امیر حسینی، سید احسان. (۱۳۹۹). طراحی و تدوین استراتژی های توسعه فوتبال کشور، مجلس و راهبرد، دوره ۲۷، شماره ۱۰۴، ص ۲۹۱-۳۲۰.
- گیوی، راضیه و عیدی، حسین. (۱۴۰۱). برندینگ فوتبال بانوان در سطح آسیا و ارائه الگو، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، دانشکده علوم ورزشی.

- Culvin, A. (۲۰۲۱). Football as work: the lived realities of professional women footballers in England, *Managing Sport and Leisure*, Accepted ۲۰ Jul ۲۰۲۱, Published online
- FIFA. (۲۰۱۵). Marketing, promotion and building awareness. (۲۰۱۵).
- Havik, f., Elardt, P., Hasselgren, L. (۲۰۱۵). Increasing the Commercial Value of Womens Football Through a Holistic View on Sponsorship: A Case Study on Women's Football in Sweden.
- Hodgett, R.E. & Siraj, S. (۲۰۱۹). SURE: A method for decision-making under uncertainty. *Expert Systems with Applications*, ۲۰۱۹, ۱۱۵, ۶۸۴-۶۹۴.
- Lebel, K., Mumcu, C., Pegoraro, N., LaVoi, M. (۲۰۲۱). Re-thinking Women's Sport Research: Looking in the Mirror and Reflecting Forward, *Sports Management, Marketing, and Economics*, Volume ۳ - ۲۰۲۱
- Martin, A. (۲۰۱۱). Managers' foresight matters, *Foresight*, ۲۰۱۱, ۱۳(۲), ۱۴۶۳-۱۴۸۹.

- Okholm Kryger, K., Thomson, A., Brown, M., Bruinvels, C. (۲۰۲۲). Ten questions in sports engineering: technology in elite women's football, Sports Engineering volume ۲۵, Article number: ۲۵
- Oceania Football Confederation. (۲۰۲۱). Development Strategy for Women's Professional Football in Horizon ۲۰۲۷
- Valenti, M. Scelles, N.and Morrow, S. (۲۰۱۹). Elite sport policies and international sporting success: a panel data analysis of European women's national football team performance.
- Vredenburg J., Giroux M. (۲۰۱۸). Women in sports: double standards a double fault. The Conversation. Retrieved from: <https://theconversation.com/women-in-sports-double-standards-a-double-fault-۱۰۳۰۸۲>
- Wang, M. QingZhang, D. Wen, J. & KeatTan, S. (۲۰۱۸). Assessing hydrological effects and performance of low impact development practices based on future scenarios modeling. Journal of Cleaner Production. ۱۷۹: ۱۲-۲۳.

پیشینه پژوهش از انتشار

futures studies of professional soccer development with method of structural analysis

Abstract

the purpose of this research was to study the future development of women's professional football with the method of structural analysis. The current research was applied in terms of purpose and descriptive in terms of method, which was conducted qualitatively. Sampling was based on a specialized and targeted panel, and semi-structured in-depth interviews were conducted with ۱۹ professional women's football experts until theoretical saturation. The research tool was a researcher-made questionnaire and cross-effects matrix. The validity of the questionnaire was confirmed by ۱۰ sports management professors and its reliability was confirmed by re-coding the data by two coders other than the research group and reviewing and measuring the codes counted by five participants. Mic Mac software was used to analyze the data. The findings showed that ۴۹ indicators in the form of ۱۴ components have an effect on the development of women's professional football, and based on the findings of the mutual effects analysis, financial support components, structural factors, justice-oriented, expert and technical-sports human resources are the key drivers of the development of women's professional football. Family support, private sector investment in women's professional football, women's participation in decision-making, avoiding gender discrimination in football policies, creating a platform for emerging talents and empowering technical and specialized human resources can make the development of women's professional football possible.

key words: Future studies, Football Federation